

gemeente **Langedijk**

GEMEENTE
Schagen

TOEKOMSTBESTENDIGE DORPSHUIZEN

Versterking van de maatschappelijke functie

Deze publicatie is mede mogelijk gemaakt door
subsidie van Provincie Noord-Holland.

TOEKOMTSBESTENDIGE DORPSHUIZEN

Versterking van de maatschappelijke functie

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	7
2. HET GELOPEN PROCES	9
2.1 De projectgroep	10
2.2 Ontwikkelfase	10
2.3 Lokale bijeenkomsten	10
2.4 Individuele sessies	12
2.5 Regionale bijeenkomst Broekerveiling	12
2.6 Uitvoering van de WMO scan	13
2.7 Intake pilots	13
2.8 De uitdagingen	13
2.9 De succesmomenten	14
3. WMO SCANS	15
3.1 Conclusie WMO scans	16
4. PILOTS	17
4.1 De selectie	18
4.2 Pilot 1 - Koken voor en met alleenwonenden	18
4.3 Pilot 2 - Mantelzorg café	19
4.4 Pilot 3 - Een plek voor de jeugd	19
4.5 Evaluatie	20
4.6 Conclusies	22
5. BIJLAGEN	23

---

gemeente Langedijk

GEMEENTE
Schagen

VOORWOORD

Dorpshuizen hebben een belangrijke functie binnen een gemeente. Dorpshuizen hebben een sociaal culturele functie in kleine kernen of buurten waar ze soms de enig overgebleven voorziening zijn. Daarmee dragen zij bij aan de leefbaarheid van gemeenten. Onderdak voor het verenigingsleven en ontmoeting van bewoners zijn kernfuncties. Dorpshuizen zijn voor het verenigingsleven en gemeenten kansrijke partners. Op welke manier kan de maatschappelijke functie van dorps huizen middels Wmo activiteiten versterkt worden en als gevolg daarvan de continuïteit van de dorps huizen wordt verbeterd?

Voor u ligt een bijzondere publicatie met meerdere functies. Enerzijds wordt u meegenomen in het proces van een bovenregionaal project uitgevoerd door drie gemeenten en in samenwerking met dorps huizen. Anderzijds dient deze publicatie ter inspiratie voor u als lezer. Als gemeente, dorps huis, dorps organisatie, gemeenschapshuis, bewoners onderneming etc. kunt u lering trekken uit het gelopen proces, de genomen stappen hierin, de uitdagingen en succesmomenten. U vindt hierin tevens praktische tips en toepasbare adviezen en wij hopen u te inspireren tot actie.

De projectgroep wenst u dan ook veel leesplezier en succes met de uitdagingen waar u voor staat als dorps huis en gemeente.

In deze publicatie wordt gesproken over dorps huizen, maar daar kunt u natuurlijk ook dorps organisatie, bewoners onderneming, gemeenschapshuis, bewoners initiatief of andere soortgelijke organisaties of initiatieven onder verstaan.

gemeente **Langedijk**

GEMEENTE
Schagen

INLEIDING

1

---

1. Inleiding

Door een onderzoek naar de relatie van dorpshuizen en gemeenten en een bijeenkomst van het Platform Dorpshuizen Noord-Holland met een aantal gemeenten in Westzaan, bleken veel gemeenten overeenkomstige ideeën te hebben voor de verbreding en versterking van de maatschappelijke rol van de dorpshuizen, met name in relatie tot de Wmo. Naar aanleiding daarvan heeft het Platform Dorpshuizen, inmiddels opgegaan in Dorpswerk Noord-Holland, een aantal gemeenten benaderd om te kijken of er op basis van het geconstateerde interesse is in een bovenregionaal RSA project.

Op 30 april 2015 heeft een ambtelijke bijeenkomst plaatsgevonden met de gemeenten Alkmaar, Langedijk en Schagen om wensen en behoeften verder te inventariseren. Dat overleg en het consulteren van de wethouders heeft geleid tot het besluit gezamenlijk op te trekken en een RSA project te formuleren en hiervoor een subsidieaanvraag in te dienen, welke door de Provincie Noord-Holland is gehonoreerd.

Het project

De samenwerking met de dorpshuizen in de kernen biedt kansen omdat zij, dichtbij de bewoners, alleen of in samenwerking met andere organisaties in de eigen kern, buurten of daar buiten, Wmo initiatieven kunnen ontwikkelen die verder gaan dan de huidige doelgroepen van de dorpshuizen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan mensen met een fysieke of verstandelijke beperking, werkzoekenden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, maar ook jongeren in diverse leeftijdsgroepen.

De Wmo is de enige wet die dorpshuizen en gemeenten bindt. Maar hoe vul je dit maatschappelijk partnerschap samen in? En hoe voorkom je dat de zelfstandigheid van dorpshuizen wordt aangetast? En wat kunnen gemeenten met beperkte middelen doen om de maatschappelijke rol van deze voorzieningen te faciliteren?

Doelen

Bovenstaande vragen hebben geleid tot onderstaand doel en subdoelen voor het uit te voeren RSA project:

Toekomstgericht maken van dorpshuizen; het versterken van de maatschappelijke functie door bij te dragen aan gemeentelijke doelstellingen in het kader van de Wmo / het sociaal domein.

Dit doel is vertaald in de volgende subdoelen:

- De rol en betekenis van de dorpshuizen versterken door een grotere rol in het sociaal domein
- Het maatschappelijk partnerschap van gemeenten en dorpshuizen versterken
- Delen van de opgedane kennis en ervaring met andere gemeenten en dorpshuizen

De focus van dit project lag op de dorpshuizen en kernen, maar de ervaringen, uitkomsten en leermomenten zijn ook van toepassing op andere initiatieven in buurten.

gemeente Langedijk

GEMEENTE
Schagen

HET GELOPEN PROCES

2

2. HET GELOPEN PROCES

In 2015 is een start gemaakt met de inventarisatie inzake vragen die er leven onder gemeenten over de samenwerking met dorpshuizen op het gebied van maatschappelijke relevante activiteiten in dorpshuizen. Daar bleken veel gemeenten met dezelfde vraag te zitten: hoe vergroot je het aandeel van maatschappelijk relevante activiteiten in dorpshuizen en draag je daarmee tevens bij aan de exploitatie. Maatschappelijk relevante activiteiten laten zich onder andere vertalen in Wmo activiteiten. En die hebben het uitgangspunt gevormd voor dit project.

De drie gemeenten Alkmaar, Langedijk en Schagen hebben ervoor gekozen om gezamenlijk dit project verder vorm te geven en uit te gaan voeren, waarna de opgedane kennis gedeeld zal gaan worden met alle gemeenten en dorpshuizen in Noord-Holland. Het project zou oorspronkelijk in maart 2017 afgerond worden, maar aangezien de pilots en gemeenten meer tijd konden gebruiken om de pilots beter vorm te geven, is er uitstel aangevraagd en verleend. Nu begin 2018 is het dan zover en wordt dit project afgerond met als resultaat onder andere dit inspiratieboekje.

2.1 De projectgroep

Er is een projectgroep samengesteld met vertegenwoordigers uit deze drie gemeenten, een vertegenwoordiger vanuit het platform Dorpshuizen en externe experts. Deze projectgroep heeft het plan van aanpak verder uitgewerkt, de doelen en resultaten scherp gesteld, rollen en taken geconcretiseerd, criteria voor de keuze van de pilots opgesteld en nadere afspraken gemaakt over communicatie, monitoring, evaluatie en dergelijke. Met name aan het begin van het proces is de projectgroep regelmatig bijeengekomen om het project neer te zetten en afspraken te maken over de uitvoering. Belangrijk onderdeel hierin was helder te krijgen en te houden wat het doel van het project is en de achterliggende gedachten hierin, maar ook de voorwaarden die bij dit RSA project door de Provincie Noord-Holland gesteld waren.

Zorg ervoor dat je als projectgroep vanaf het begin het projectplan kan 'dromen', draagt en helder voor ogen hebt wat de doelen en voorwaarden zijn. Deze dienen bij elke stap die gezet wordt het uitgangspunt te zijn.

2.2 Ontwikkelfase

Tijdens de eerste fase van het project is er een start gemaakt met de WMO scans en gekeken op welke manier de pilots tot stand kunnen komen en uitgevoerd kunnen worden. Hierbij is continu gekeken naar wat het project op moet leveren en welke stappen en elementen hier een bijdrage aan kunnen leveren. De uitvoering van

de WMO scan was direct al helder en kon ook meteen starten. De pilots bepalen bleek een wat ingewikkelder proces. In eerste instantie waren er een aantal pilots bedacht door de projectgroep en vanuit de gemeenten. Als snel leek het de projectgroep het beste als het initiatief zoveel mogelijk bij de dorpshuizen zelf zou komen te liggen. Met behulp van de pilots en door de dorpshuizen bekend te laten maken met de WMO zouden de dorpshuizen zelf ideeën voor pilot aan kunnen dragen. Dit zorgt uiteraard voor een meer intrinsieke motivatie en een groter draagvlak bij de dorpshuizen. Echter hoe kies je nu welke pilot uitgevoerd gaat worden? Er zijn immers achttien dorpshuizen benaderd voor dit project en er kunnen maar drie pilots uitgevoerd worden. In ieder geval was het belangrijk dat de dorpshuizen geïnformeerd zouden worden over de WMO en de mogelijkheden hierin. Er is daarom gestart met het organiseren van drie lokale bijeenkomsten.

Bepaal in een vroeg stadium alle spelers in het veld, wat de rollen en verantwoordelijkheden zijn, maar ook wat hun bijdrage gaat zijn aan het behalen van het gezamenlijke doel en wat ze hiervoor nodig hebben.

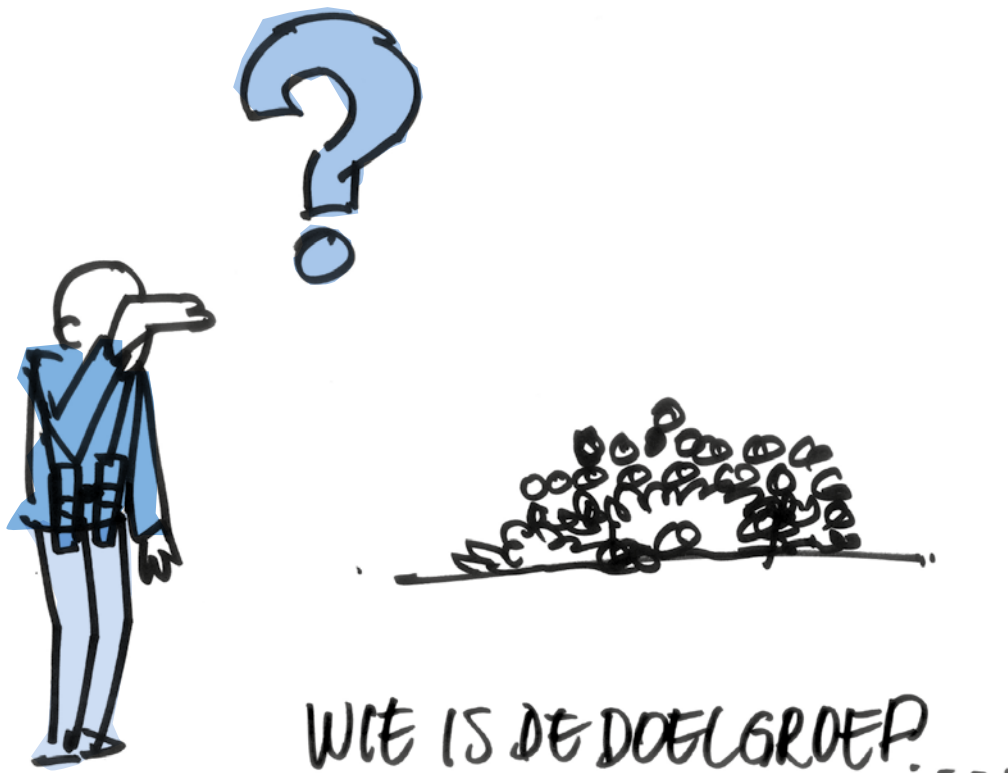
2.3 Lokale bijeenkomsten

Per gemeente heeft er een bijeenkomst plaatsgevonden waarbij de dorpshuizen uit die gemeenten uitgenodigd waren. Tijdens deze bijeenkomsten is er een toelichting gegeven op het project, de WMO (scan), de mogelijke rol van dorpshuizen en is er een start gemaakt met de wensbeelden. Ook is er aan de hand van stellingen met elkaar gesproken over het toekomstbestendig maken van dorpshuizen.

Rol dorpshuizen: eigen rol en kracht of doelgroepen benadering?

Besproken stellingen

- Wij zijn er mede verantwoordelijk voor dat “onze” ouderen zo lang mogelijk deel blijven uitmaken van en mee kunnen doen aan onze gemeenschap.
- Een andere inrichting (transformatie en innovatie) van het sociaal domein biedt ook voor dorpshuizen kansen.
- Mede bewoners uit ons dorp die mantelzorger zijn van vader, moeder, zoon of dochter laten wij niet in de steek. Wij zorgen ervoor dat het voor hen draaglijk wordt en dat zij mee doen aan de activiteiten binnen onze gemeenschap.
- Mensen met een verstandelijke beperking hoeven niet naar een instelling ver buiten ons dorp. Wij kunnen ervoor zorgen dat zij ook in ons dorpshuis plezierige en zinvolle activiteiten kunnen doen.
- Ons dorpshuis speelt een belangrijke rol als het gaat om eenzame ouderen.
- Onze dorpsbewoners kunnen met al hun vragen terecht in het dorpshuis. Instellingen/beroepsbeoefenaars moeten met hun spreekuren naar ons dorpshuis komen.
- Vroeger werd je “gek” genoemd als je een psychiatrisch probleem had, maar je kon deze medebewoners wel regelmatig tegenkomen. Ze waren verbonden met de gemeenschap. Dat moet toch nu ook nog kunnen!
- Ons dorpshuis is bij uitstek het ontmoetingspunt voor alle dorpsgenoten, dus ook voor de jongeren.

2.4 Individuele sessies

Na de lokale bijeenkomst kregen de dorpshuizen de mogelijkheid om samen met een expert hun wensbeeld op een creatieve manier verder uit te werken. Met dit wensbeeld kregen de dorpshuizen de mogelijkheid om in aanmerking te komen voor de pilot en dus op deze manier een wens werkelijkheid te kunnen maken. Alle dorpshuizen zijn in ieder geval gestimuleerd om na te denken over de mogelijkheden die de Wmo hen te bieden heeft en daarnaast hoe je kunt starten met een project.

Moodboard Dorpshuis Waarland

Iedere bijeenkomst heeft een helder doel en leermoment voor de deelnemers, leg dit vooraf vast en communiceer dat, zodat duidelijk is wat er verwacht mag worden en wat de uitkomst van de bijeenkomst moet zijn.

wensbeelden mochten presenteren. Onder begeleiding van een expert hebben de dorpshuizen op creatieve wijze hun ambities en wensen tot uiting gebracht op een moodboard en/of presentatie. Vervolgens heeft er een stemming plaatsgevonden waaruit de drie pilots voor dit project zijn gekozen.

2.5 Regionale bijeenkomst Broekerveiling

In maart 2016 heeft er een regionale bijeenkomst plaatsgevonden waarbij alle dorpshuizen uit de drie deelnemende gemeenten uitgenodigd waren en maatschappelijke organisaties, waar dorpshuizen mee kunnen samenwerken. Deze bijeenkomst vond plaats bij de oudste doorvaargroenteveiling ter wereld, namelijk in museum Broekerveiling. Met een uniek uitzicht over de akkers en het buitenmuseum heeft er een inspirerende bijeenkomst plaatsgevonden waarbij de dorpshuizen hun

Maar er was meer tijdens deze bijeenkomst. Zo heeft Nico de Boer, onderzoeker en auteur op het gebied van wijkgericht werken een presentatie gegeven over Gemeenten en dorpshuizen als partners. Maar gingen ook de drie wethouders van Alkmaar, Langedijk en Schagen met elkaar en de zaal in gesprek over dit onderwerp. De presentatie van Nico de Boer vindt u achterin dit boekje als bijlage.

Regionale bijeenkomst Broekerveiling

2.6 Uitvoering van de WMO scan

Een belangrijke stap in het proces is de Wmo scan. De Wmo scan is een instrument waarmee dorpshuisbesturen onder begeleiding kunnen vaststellen welke van hun huidige activiteiten aansluiten bij de Wmo. De scan maakt de doelgroepen van de Wmo zichtbaar en inspireert om na te denken over activiteiten voor die groepen waarvoor in het dorpshuis nog geen aanbod is. Denk bijvoorbeeld aan kwetsbare ouderen, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, mensen met een beperking. Ook verbindingen tussen groepen mensen krijgen aandacht. Een meer uitgebreide beschrijving van de Wmo scan vindt u terug onder hoofdstuk 3.

Bij zeventien deelnemende dorpshuizen (dorpshuizen in de drie deelnemende gemeenten die willen deelnemen aan het project) is de Wmo scan afgenomen. Zij hebben hier een verslag van ontvangen met aanbevelingen. Daarbij wordt een relatie gelegd met de continuïteit van de exploitatie, aangezien dit voor veel dorpshuizen een aandachtspunt is. Dorpshuizen worden gestimuleerd en geholpen vervolgvacaties te ondernemen. Vanuit dit project hebben zij ondersteuning gekregen.

Dat zijn verschillende activiteiten geweest:

- Organiseren van een dorpsavond voor bewoners en potentiële samenwerkingspartners binnen de Wmo.
- Behoeftonderzoek rondom WMO activiteiten
- Het samen met partners ontwikkelen van een aanbod
- Het gericht benaderen van nieuwe doelgroepen
- Het benaderen van commerciële partners voor het onderbrengen van Wmo taken in het dorpshuis

Start met een 0-meting ofwel een inventarisatie van de huidige stand van zaken, op deze manier krijg je inzicht in wat er al is en wat dus je beginpunt wordt.

2.7 Intake pilots

Na de regionale bijeenkomst in Museum Broekerveiling is er door de aanwezigen een keuze gemaakt voor drie uit te voeren pilots, welke in hoofdstuk 4 verder aan bod komen. Tijdens deze bijeenkomst zijn wensbeelden gepresenteerd en de drie gekozen ideeën zijn aan de slag gegaan met het concreet maken van hun wens. Bij het opstellen van het plan hebben de drie dorpshuizen ondersteuning gekregen.

Met de drie dorpshuizen hebben sessies plaatsgevonden waarin een aantal zaken zijn doorgenomen:

- wat is het doel van het totale project;
- wat zijn hierin de belangrijke elementen en voorwaarden;
- wat moet er terugkomen in het plan van aanpak;
- wat is er al gedaan;
- wat is er nog nodig
- wat wordt de eerstvolgende actie;
- wat zijn de concreet uit te voeren acties;
- maak afspraken!

Wensbeeld, ideaalbeeld, droomwens; begin met een droom en wees creatief, maak er vervolgens een project van en zet de eerste stap.

2.8 De uitdagingen

Als projectgroep zijn we zowel tijdens de voorbereiding als de uitvoering natuurlijk tegen een aantal uitdagingen aangelopen. Ook in de pilots zaten de nodige uitdagingen, maar daar leest u meer over in hoofdstuk 4.

De projectgroep

Tijdens de allereerste oriënterende bijeenkomsten leek het erop dat er een groot aantal gemeenten met dezelfde vragen zaten en bereid zouden zijn om deel te nemen aan dit project. Uiteindelijk bleken de dezelfde vragen wel te leven, maar de prioriteiten verschillend te liggen. De eerste uitdaging was dus om elkaar hierin "te vinden". Voor welke gemeenten komt de timing van dit project goed uit en welke gemeenten willen hier de komende tijd in investeren. Dit proces heeft even geduurd, maar uiteindelijk kon de projectgroep samengesteld worden.

Een projectgroep samengesteld uit vertegenwoordigers van de drie gemeenten en externe deskundigen, welke op één lijn moeten komen te zitten qua doelen, communicatie en aanpak. Dit heeft tijd gekost en wellicht had hier zelfs nog wel meer tijd in gestoken moeten

worden. Er is bewust gekozen voor korte lijnen, iedere gemeente communiceert met de dorpshuizen uit haar gemeente. Dit brengt ook risico's met zich mee en houdt in dat afstemming binnen de projectgroep belangrijk is. Echter blijft communicatie een lastig punt. Niet altijd was even duidelijk wat wanneer gecommuniceerd zou worden en op welke manier. Veel afstemming was hiervoor nodig en zelfs draaiboeken voor bijeenkomsten, zodat de dorpshuizen ongeveer gelijktijdig dezelfde informatie zouden ontvangen. Gaande het proces bleek echter niet altijd duidelijk te zijn geweest hoe het zat met de randvoorwaarden en op welke manier de budgetten ingezet konden worden. Het goed managen van verwachtingen is alleen mogelijk als je zelf als projectgroep dit helder voor ogen hebt en hier met elkaar op één lijn zit.

Dorpshuizen

Dorpshuizen betrokken krijgen en houden. De dorps-huisbesturen bestaan over het algemeen uit bevolgen vrijwilligers, maar met beperkte mogelijkheden qua tijd en kennis. De relatie die dorpshuizen hebben met de gemeenten is ook heel verschillend. Er zijn dorpshuizen die regelmatig contact hebben met de gemeente of intensief samenwerken, maar ook zeker dorpshuizen waar dit niet het geval is. Ieder dorpshuis is uniek en heeft andere doelen, dus ook de benadering en hoe de dorpshuizen te enthousiasmeren is maatwerk. Daarnaast bleken verschillende dorpshuizen ook nog niet echt gewend te zijn om samen te werken met andere dorpshuizen en organisaties. Een project vanuit de gemeente waarbij een groot deel verantwoordelijkheid bij het dorpshuis zelf ligt was een uitdaging, waar zowel de gemeenten als de dorpshuizen aan moesten werken. Een regelmatig contact over het project, heldere communicatie over wat van elkaar verwacht wordt is zeker noodzakelijk gebleken voor de betrokkenheid en voortgang van het project.

Verwachtingen managen

Binnen dit project was het managen van verwachtingen de grootste uitdaging. Is voor een ieder duidelijk wat het doel van dit project is, wat de dorpshuizen mogen verwachten van het project en de ondersteuning hierin. Voorop staat de toekomstbestendigheid, dus hoe wordt er gezorgd voor het succes, maar ook dat het een succes blijft. Juist het proces en de stappen die gezet worden zijn van belang. Bij de start van de pilots bleek dit niet helder of bleek dit in ieder geval niet uit de stappen die genomen werden. De dorpshuizen hadden de verwachting dat zij het geld "vrij" konden besteden. Echter betrof het hier ontwikkelgelden en bleken de randvoorwaarden voor de besteding hiervan niet duidelijk. Voor de projectgroep een uitdaging om de dorpshuizen op een andere manier te laten denken en te stimuleren om na te denken hoe de gelden zodanig ingezet konden worden, zodat het een daadwerkelijke

investering in verdere ontwikkeling zou zijn. Achteraf mooie leermomenten, maar wel met een klein teleurstellend randje....

Teleurstellingen ontstaan door het verkeerd managen van de verwachtingen. Het goed managen van verwachtingen is belangrijk voor het behalen van je doel en het gewenste resultaat.

2.9 De succesmomenten

Terugkijkend op het project kan de projectgroep een groot aantal succesmomenten benoemen. Drie gemeenten en zeventien dorpshuizen zijn betrokken geweest bij een regionale samenwerking en hebben met elkaar en afzonderlijk nagedacht over het toekomstbestendig maken van dorpshuizen, het maatschappelijke partnerschap tussen gemeenten en dorpshuizen en welke kansen er voor de dorpshuizen liggen in het kader van de Wmo. In totaal hebben er zeventien dorpshuizen de Wmo scan uitgevoerd waarmee zij inzicht hebben gekregen in wat wij al doen aan Wmo gerelateerde activiteiten, maar ook wat zij hierin (nog meer) kunnen doen. Dorpshuizen en maatschappelijk organisaties zijn met elkaar in gesprek gegaan en hebben kennis met elkaar gemaakt op een succesvolle regionale bijeenkomst. Dorpshuizen hebben geleerd te dromen en handvaten gekregen om hun dromen om te zetten in projecten. Organisaties hebben inzicht gekregen in wat dorpshuizen kunnen betekenen en hoe je elkaar kunt versterken en helpen.

Drie dorpshuizen hebben succesvol een pilot gedraaid, met daarin duidelijke leermomenten, maar ook daadwerkelijk activiteiten ontplooid die een maatschappelijk doel dienen en ook door kunnen blijven draaien na de pilot.

Zeven andere dorpshuizen hebben inmiddels WMO activiteiten opgestart.

Gemeenten en dorpshuizen hebben inzicht gekregen in het maatschappelijk partnerschap, hoe dit vorm kan krijgen en welke meerwaarde dit heeft. Zo is er bijvoorbeeld een dorpshuis door dit project en de hulp die zij ontvangen hebben uit een bestuurscrisis gekomen.

De Wmo scan geeft inzicht en mogelijkheden, een kleine stimulans van de gemeente kan dorpshuizen ertoe zetten om de concrete voornemens ook daadwerkelijk uit te gaan voeren.

gemeente **Langedijk**

GEMEENTE
Schagen

WMO SCANS

3

3. WMO SCANS

De Wmo scan is een instrument waarmee dorpshuisbesturen onder begeleiding kunnen vaststellen welke van hun huidige activiteiten aansluiten bij de Wmo. De scan bestaat uit tien vragen. In de scan worden de volgende Wmo doelgroepen onderscheiden: kwetsbare ouderen, mensen met een geestelijke of fysieke beperking, GGZ cliënten, werkzoekenden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, nieuwe Nederlanders, vrijwilligers, mantelzorgers en veel andere inwoners in het dorp aanwezige relevante groepen. De vragen gaan over deelname aan activiteiten, PR, openingstijden, toegankelijkheid en samenwerkingspartners. De scan inspireert om na te denken over activiteiten voor die groepen waarvoor in het dorpshuis nog geen aanbod is en met welke partners dit gedaan kan worden. Verder beoordelen de besturen met een zelftest de huidige situatie wat betreft Wmo activiteiten en geven zij aan wat hun ambitie is. De Wmo scan is niet bedoeld als onderzoek, de uitkomsten zijn concrete voornemens van de besturen voor nieuwe activiteiten met een Wmo karakter.

De scans zijn gedaan in de volgende dorpen:

- *Gemeente Alkmaar*: De Rijp, Driehuizen, Grootschermer, Markenbinnen, Oterleek, Zuidschermer
- *Gemeente Langedijk*: Oudkarspel en St Pancras
- *Gemeente Schagen*: Callantsoog, Dirkshorn, Krabbendam, Stroet, St Maarten, St. Maartensbrug, Tuitjenhorn, Waarland en Warmenhuizen.

Werkwijze

De dorpshuizen zijn door een adviseur van het Dorpswerk Noord-Holland bezocht. Aanwezig bij het gesprek waren bestuurders van de dorpshuizen, soms met versterking van voor het dorp belangrijke organisaties, zoals de dorpsraad of een vereniging. Na het afnemen van de scan ontving het bestuur een schriftelijk verslag van de scan met daarin voornemens die het bestuur had genoemd en suggesties voor mogelijke aanvullende activiteiten. Verslagen zijn ook naar de betreffende gemeenten gestuurd. De deelnemende dorpshuizen hebben de beschikking gekregen over een budget en begeleiding ontvangen bij het opzetten van Wmo activiteiten. Drie dorpshuizen doen mee aan pilots.

3.1 Conclusies WMO scans

1. Er vinden in de meeste dorpshuizen activiteiten plaats voor de Wmo doelgroepen ouderen, mensen met een fysieke of geestelijke beperking (niet als groep), GGZ cliënten (niet als groep) en jongeren tot 14 jaar.
2. Werkzoekenden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, nieuwe Nederlanders, jongeren vanaf 14 jaar en mantelzorgers zijn groepen die in bijna alle dorpshuizen ontbreken.
3. Er is interesse voor het organiseren van nieuwe Wmo activiteiten bij deelnemende dorpshuizen, ondanks dat het niet overal de gewoonte is dat het bestuur activiteiten organiseert.
4. Tien van de zeventien deelnemende dorpshuizen hebben naar aanleiding van de Wmo scan concrete activiteiten uitgevoerd of zijn daar nog mee bezig.
5. Dorpshuisbesturen hebben behoefte aan meer partners dan nu voor samenwerking op Wmo gebied.
6. Er is grote behoefte op Wmo gebied sparringpartner van de gemeente te zijn.
7. In doelgroepen denken was nuttig voor de scan, in de praktijk streven de besturen naar activiteiten waarbij de doelgroepen gemixt zijn.
8. De meeste dorpshuizen gebruiken veel PR media en weten hun huidige doelgroepen effectief te bereiken.
9. De toegankelijkheid voor mensen met een beperking is redelijk tot goed. Drie dorpshuizen hebben aanpassingen nodig om een minimum niveau te halen.
10. De Wmo scan blijkt een goed middel voor dorpshuisbesturen. Een op basis van de ervaring in dit project verbeterde versie is beschikbaar bij Dorpswerk Noord-Holland. Deze nieuwe versie is ook geschikt om zonder begeleiding in te vullen.

Zie voor meer gedetailleerde uitkomsten de bijlage WMO scans achterin dit boekje.

gemeente **Langedijk**

GEMEENTE
Schagen

PILOTS

4

4. PILOTS

Bij de aanvraag van het project waren er al mogelijke pilots bedacht, gaandeweg is het inzicht gekomen dat de pilot gedragen en uitgevoerd moet worden door het dorps huis. Daarnaast weten de dorps huizen waar behoeften liggen en waar voor hun kansen in zitten. Besloten is het initiatief dan ook bij de dorps huizen zelf neer te leggen, maar wel hiervoor informatie en mogelijkheden mee te geven. De pilots zijn dus bedacht door de dorps huizen en vervolgens ook volledig uitgevoerd door hen met ondersteuning van experts.

Bij elke verandering is het creëren van draagvlak een belangrijke succesfactor. Betrokkenen zelf met ideeën laten komen en tijdig betrekken zorgt voor draagvlak en motivatie.

4.1 De selectie

Zoals eerder beschreven in hoofdstuk 2 hebben er meerdere bijeenkomsten plaatsgevonden om alle betrokkenen te informeren en tools mee te geven om input te leveren voor de pilots. Het ging hierbij niet om concrete uitgewerkte plannen, maar om een wensbeeld. Het gehele proces om tot een concreet plan te komen en hoe dit uit te werken was namelijk een essentieel onderdeel van dit project en de pilot. Tijdens de regionale bijeenkomst hebben negen dorps huizen, twee uit Alkmaar, twee uit Langedijk en vijf uit Schagen, hun wensbeeld gepresenteerd aan ruim 100 genodigden. Vervolgens heeft er een stemming plaatsgevonden waarbij per gemeente aangegeven kon worden, welk wensbeeld zij het beste vonden. Deze drie dorps huizen zijn gekozen voor de pilots. Door deze manier van selecteren hebben de gemeenten geen directe invloed gehad op de keuze van de pilot, natuurlijk bestaat er voor een gemeente altijd een mogelijkheid om andere goede ideeën te stimuleren en/of te ondersteunen.

Door het toevoegen van een wedstrijdelement verhoog je de motivatie en kan dit een stimulerende rol hebben voor deelname.

4.2 Pilot 1

Koken voor en met alleenwonenden

De Woeste Hoeve in Oterleek zag het project en de vraag om een wensbeeld te creëren als een kans om een "oud" idee nieuw leven in te blazen en te gaan uitvoeren, namelijk koken voor en met alleenwonenden en ouderen.

Het idee is om te starten met één keer per maand te gaan koken. Voor iedere kookclub een gast uit te nodigen of een speciaal thema te kiezen.

De wens van de Woeste Hoeve is dat de deelnemers zo enthousiast raken over de

activiteit, dat ze zelf met ideeën gaan komen voor thema's, nevenactiviteiten, aankleding e.d. en dat ze bovendien de organisatie ervan ook zelf ter hand gaan nemen. Uiteraard hebben ze bij deze pilot niet alleen daarop gekoerst, maar is er ook onderzocht of het idee breed gedragen wordt. Daarnaast is er actief gevraagd naar ideeën en zijn dorpsbewoners enthousiast gemaakt. Voor de communicatiestrategie en hoe nu de juiste mensen te bereiken is ondersteuning verleend door een externe deskundige en daarnaast is er geïnvesteerd in een nieuwe website.

Moodboard Woeste Hoeve - Oterleek

Verder heeft de Woeste Hoeve zelf veel werk verricht voor het verbouwen van ruimtes en realiseren van een keuken die geschikt is om deze activiteit uit te voeren. Hiervoor zijn onder andere fondsen aangeschreven en hebben zij support gehad van lokale ondernemers.

Resultaat

Er heeft een behoorlijke communicatie plaatsgevonden over de te starten activiteit. Meerdere malen is via verschillende manieren gecommuniceerd dat de kookavond zal starten zodra de verbouwing gereed zou zijn. Hier zijn onder andere flyers voor ontwikkeld, welke huis aan huis verspreid zijn. De eerste kookavond zat dan ook helemaal vol en sindsdien is er maandelijks een kookavond waar 25 tot 30 mensen aan deelnemen.

4.3 Pilot 2 Mantelzorg café

Ondersteuning bieden aan mantelzorgers in het dorp, dat is het idee van Het Behouden Huis in Oudkarspel. Ook hier betreft het een idee wat al leefde onder het bestuur, maar dit is door de komst van dit project in een stroomversnelling gekomen. In eerste instantie werd gedacht aan een mantelzorg café voor mantelzorgers. Afhankelijk van hoe het loopt en wat de behoefte is, wil het Behouden Huis de activiteiten voor mantelzorgers uitbreiden.

Het Behouden Huis is gestart met het leggen van contacten met organisaties die iets doen met mantelzorg. Vervolgens hebben zij in samenwerking een bijeenkomst georganiseerd om te inventariseren wat de behoeften zijn. Hiervoor heeft het Behouden Huis ondersteuning gekregen door een externe deskundige. Wat moet het doel zijn van een mantelzorgbijeenkomst, wanneer wordt een bijeenkomst als succesvol ervaren.

Moodboard Het Behouden Huis - Oudkarspel

Het Behouden Huis heeft een projectgroep samengesteld met vrijwilligers die overstijgend kunnen denken, gepassioneerd en gemotiveerd zijn. Daarnaast is er een actieve samenwerking gestart met Wonen Plus Welzijn om de expertise en kennis over de doelgroep binnen te halen. Mantelzorgers konden hierdoor ook specifiek benaderd worden. Met behulp van verschillende communicatiemiddelen en via Wonen Plus Welzijn zijn mantelzorgers benaderd. Al snel bleek naast het

delen van ervaringen, stukje kennisoverdracht en informatieverstrekking ook een deel ontspanning belangrijk te zijn. Een belangrijk onderdeel van de bijeenkomst is dan ook elkaar op informele wijze ontmoeten.

Resultaat

Vier tot vijf keer per jaar vindt er een bijeenkomst plaats met elke keer een ander thema. Elke bijeenkomst bestaat uit een stukje ontspanning en een spreker of organisatie die iets over het thema komt vertellen. Er zit groei in de bijeenkomsten en het doel is om te groeien naar een deelnemersaantal van 40 à 50 mantelzorgers. Voor het Behouden Huis staat vast deze bijeenkomsten te willen blijven organiseren, echter dienen zij nog nader te moeten kijken hoe dit financieel haalbaar te maken.

4.4 Pilot 3 Een plek voor de jeugd

Een plek bieden aan jongeren vanaf 15 jaar en hier activiteiten kunnen organiseren. Dorpshuis Kolfweid uit Callantssoog wil graag jongeren van 15 tot en met 20 jaar uit Callantssoog een plek geven om samen activiteiten te organiseren. Op deze manier willen zij overlast van jongeren die op straat gaan hangen, voorkomen. Ook willen zij met specifieke voorlichtingsactiviteiten over de gevolgen van gebruik van drank en drugs voorkomen dat jongeren over de schreef gaan in drank- en drugsgebruik. De wens is om ook de ouders van de groep jongeren van 15 tot en met 20 jaar te betrekken bij de pilot, omdat zij juist hebben aangegeven dat er niets te doen is voor hun kinderen. Mogelijk kunnen er ook specifieke activiteiten voor en door ouders georganiseerd worden.

Al deze activiteiten dragen bij aan de toekomstbestendigheid van dorps huis Kolfweid

De Kolfweid heeft vijf jongeren uitgenodigd om ideeën te ontwikkelen. Ze zien mogelijkheden voor diverse activiteiten. Bijvoorbeeld, darten, air-hockey, dammen, risk, muziek draaien, karaoke, cursussen (alcoholvrije cocktails maken), BBQ en een quiz. Hun vriendenkring is binnen het dorp 30 à 35 man. In buurdorp 't Zand is ook weinig te doen, die jongeren kunnen erbij betrokken worden. De groep jongeren heeft zelf bedacht dat er regels moeten komen. Drugs willen ze verbieden. Van alcohol is natuurlijk pas sprake vanaf 18 jaar.

De Kolfweid heeft met name ondersteuning gekregen bij het werven van fondsen ten behoeve van het aanpassen van de ruimte en het aanschaffen van spelmateriaal.

Moodboard Dorpshuis Kolfweid - Callantssoog

Resultaat

De Kolfweid heeft samen met de jongeren een ruimte gemaakt die de jongeren aanspreekt en waar zij zelf activiteiten in kunnen organiseren. Duidelijk merkbaar is dat de jongeren nu makkelijk bij de Kolfweid binnenlopen, soms voor even, maar ook voor een hele avond. De jongeren vinden het fijn een eigen plek te hebben, waardoor de inloop makkelijker is. Na de opening zijn er geen georganiseerde activiteiten geweest, maar het is wel de bedoeling dat de ruimte hier ook voor gebruikt gaat worden. De Kolfweid wil bijvoorbeeld in samenwerking met de GGD een avond voor de jongeren organiseren, maar ook de jongeren zelf iets laten organiseren.

4.5 Evaluatie

De evaluatie van het project heeft op meerdere vlakken plaatsgevonden. Zo heeft de projectgroep haar evaluatie gedaan, heeft er met de dorpshuizen die een pilot hebben uitgevoerd een interview plaatsgevonden en daarnaast hebben er twee evaluaties (één mondeling en één schriftelijk) plaatsgevonden met dorpshuizen die een activiteit hebben ontwikkeld naar aanleiding van de Wmo scan.

Bij de interviews en evaluaties met de dorpshuizen stonden een aantal vragen centraal verdeeld in verschillende categorieën:

Algemeen:

- Welke voorbereidende stappen zijn ondernomen om dit project ten uitvoer te brengen?
- Waar bent u tegen aan gelopen tijdens dit project, moeilijkheden/uitdagingen?

- Wat zijn meevallers geweest binnen dit project?
- Hoeveel tijd heeft u besteed aan dit project (gem. per week?)

Maatschappelijk Partnerschap:

- Welke stappen zijn er gezet om het maatschappelijk partnerschap tussen dorpshuis en gemeente vorm te geven?
- Hoe heeft u de rol van uw contactpersoon binnen de gemeente ervaren?
- Hoe heeft u de rol van de experts ervaren?

Succes en faalfactoren:

- Wat is succes dat er volgens u geboekt is met dit project?
- Wat heeft u geleerd van dit project?
- Wat heeft u gemist binnen dit project?
- Bent u tevreden over het eindresultaat en waarom?
- Als u het over zou mogen doen, wat zou u anders doen?
- Wat zijn uw vervolgacties n.a.v. dit project?
- Wat zou u andere dorpshuizen adviseren/willen mee geven die een soort gelijk traject willen uitvoeren?
- Wat zou u andere gemeenten mee willen geven?

Algemeen

Ter voorbereiding hebben de dorpshuizen zelf verschillende stappen ondernomen om de behoefte te inventariseren en doelgroepen in kaart te brengen. Zo zijn er bijeenkomsten georganiseerd en doelgroepen actief benaderd, artikelen en oproepen geplaatst etc.

Ook is geconstateerd dat de dorpshuizen vooraf al veelal contact hebben gehad met de doelgroep of partijen waarmee samengewerkt kan worden. Over het algemeen is bij de dorpshuizen wel helder welke behoefte er is, maar ligt de uitdaging voornamelijk bij de uitvoering. Laten ze het de doelgroep zelf organiseren, zijn er vrijwilligers die dit op kunnen pakken en op welke manier kun je in de behoefte voorzien. Gebleken is dat het hierin vooral van belang is dat er mensen zijn die zich hier verantwoordelijk voor voelen (projectteam, doelgroep zelf) en dat de samenwerking met eventuele andere partijen opgezocht dient te worden.

Vorm een projectteam op het moment dat er meerdere taken uit te voeren zijn, zoek mensen met verschillende competenties passend bij de taken en die achter het project staan.

De dorpshuizen zijn gedurende het proces ook tegen verschillende uitdagingen en tegenvallers aangelopen:

- Verkeerde of onduidelijke verwachtingen qua financiering
- Onduidelijkheid over doelstelling project ofwel

- de communicatie
- Teveel ideeën waaruit gekozen moet worden
- Het bereiken van de doelgroep
- Lang traject, mede doordat je afhankelijk bent van vrijwilligers, maar ook door aanvragen bij fondsen
- Soms lastig om samen te werken met zorgverleners, door ontbreken gezamenlijke aanpak of door eigen exploitatie
- Ruimte die gehuurd moet worden

Meevallers:

- Doelgroep en uitvoerders tevreden over het resultaat en kunnen genieten van de activiteit
- Dat het eindresultaat is zoals de wens was, het dus mogelijk is om vanuit een droom iets te realiseren
- Een goed team
- De bereidheid van andere organisaties om met elkaar in gesprek te gaan

Maatschappelijk Partnerschap

Het maatschappelijk partnerschap tussen de gemeente en dorpshuizen, hoe wordt er met elkaar samengewerkt en is dit naar tevredenheid of moet dit vergroot worden? Gebleken is dat de relatie die dorpshuizen hebben met de gemeente over het algemeen adhoc is en veelal over het gebouw of beheer hiervan gaat. De meeste dorpshuizen hebben aangegeven het ook juist belangrijk te vinden om zelfstandig te zijn en zelf verantwoordelijk te zijn voor de "inhoud". De dorpshuizen verwachten vooral een faciliterende rol van de gemeente, vooral ook als het gaat om Wmo gerelateerde activiteiten. Met name wanneer het de samenwerking met andere spelers in het veld en het bij elkaar brengen van elkaar betreft. De dorpshuizen geven aan de gemeente te vinden op het moment dat dit nodig is en dat dit voor hen voldoende is.

Het directe contact wat de dorpshuizen hebben met de beleidsmedewerkers is heel wisselend. Het ene dorpshuis heeft een regelmatig onderhoud en anderen hebben nauwelijks contact. Het maatschappelijk partnerschap kan ook plaatsvinden via het accommodatiebeleid, dorpsraden, gebiedsconsulenten of bewonersondernemingen. Er zijn immers dorpshuizen die heel zelfstandig en autonoom zijn in het organiseren van activiteiten en niet de behoefte hebben aan een nauwe samenwerking met de gemeente, maar voldoende hebben aan de contacten die er al zijn.

Binnen dit project hebben de pilotdorpshuizen nauw samengewerkt met desbetreffende gemeente. De dorpshuizen geven aan dit contact als goed te hebben ervaren, de samenwerking verloopt prettig en constructief en er is samen naar oplossingen gezocht op het moment dat dit nodig was. Naast de samenwerking met de beleidsmedewerkers hebben de dorpshuizen

ook de mogelijkheid gehad om ondersteuning te krijgen van externe experts.

Met name in het begin is er vrij veel ondersteuning geweest, wat vooral een inspirerend effect heeft gehad. Ook de ondersteuning in de communicatie met de doelgroep en tijdens bijeenkomsten heeft een zekere toegevoegde waarde gehad.

Het maatschappelijk partnerschap en hoe dit vorm te geven is maatwerk en op verschillende manieren in te vullen. Ga hierover met elkaar in gesprek en krijg helder wat de verwachtingen zijn en wat je voor elkaar kunt betekenen.

Succes en faalfactoren

Successen die genoemd zijn door de uitvoering van dit project:

- De bijeenkomsten zelf en de groei die hierin zit. Wordt nog wel nader geëvalueerd, maar is tot nu toe positief.
- Dat de mensen elkaar vinden, helpen en ondersteunen.
- Het starten van de activiteit, zonder dit project was dit niet gedaan
- Wens was om één eetavond per maand te organiseren en dat is gerealiseerd
- Er is een nieuwe doelgroep in het dorpshuis gekomen. Dit initiatief was nooit gebeurd als het project er niet was. Het heeft vooral als trigger heel goed gewerkt. De prijsvraag, de betrokkenheid van de gemeente en de extra drive die er was om dit goed te organiseren.
- De eerste aanzet om er bewust, voor kleine kernen over na te denken, is gezet, Het was voor de deelnemers de eerste keer dat zij met elkaar over de veranderende zorg in gesprek raakten.

Belangrijkste leermomenten:

- Een dergelijk project kost tijd, je moet een lange adem hebben en volhouden.
- De juiste mensen betrekken.
- Wanneer mensen vragen stellen, serieus nemen door te laten zien dat je er iets mee doet en zelfs als het niet lukt, in ieder geval terugkoppelen.
- Dat er veel mogelijkheden en kansen liggen, maar dat de uitvoering nog een uitdaging is.
- Verwachtingen bij de start van een project scherp stellen.
- Hoe fondsenwerving werkt, heel interessant, wel intensief.
- Dat fondsenwerving tijd nodig heeft en je hier rekening mee moet houden in je planning.
- Durf te vragen, er zijn genoeg mensen die willen helpen.

Binnen het project was het vooral lastig om de juiste mensen te bereiken, iets meer ondersteuning en focus hierop had een meerwaarde kunnen zijn.

De dorpshuizen geven allen aan tevreden te zijn over het project en dan met name over het eindresultaat. Het feit dat ze hun wens concreet hebben kunnen maken en dit ook uiteindelijk heeft uitgepakt zoals bedacht zorgt ervoor dat er met volle tevredenheid teruggekeken kan worden op het project en hetgeen hierin geleerd is. De dorpshuizen zijn dan ook allen voornemens het project door te zetten of verder vorm te geven.

Tips van de dorpshuizen voor dorpshuizen en gemeenten:

- Betrek de doelgroep, laat ze zelf iets organiseren/regelen.
- Neem de tijd voor een dergelijk project en probeer dit goed te plannen.
- Zorg dat helder is wat je mag verwachten en wat de randvoorwaarden zijn.
- Pak een faciliterende rol, laat de doelgroep zelf na denken over wat ze willen.
- Er is meer mogelijk dan je denkt, spreek fondsen en gemeenten aan.
- Doe eerst een behoeftepeiling/haalbaarheidsonderzoek, een dergelijk project is een grote investering zowel qua geld als tijd.
- Zoek de juiste mensen, stel een goed team samen.
- Geef het een kans, niet direct opgeven. Er moet iets opgebouwd worden, heeft tijd nodig.
- Heb een lange adem. Andere partijen zijn van goede wil, maar hebben ook hun eigen uitdagingen
- Dorpsgemeenschappen moeten kunnen beschikken over een ontmoetingsruimte.
- Creëer een centrale plek die ook door de gemeente gebruikt kan worden.
- Dorpshuizen willen support voelen, toon interesse, zoek het contact op.
- Regelmatig overleg met alle dorpshuizen.
- Weet elkaar goed te vinden.
- Zoek de samenwerking op met professionals, welzijnsorganisaties en externe partners.
- Probeer het inkoopbeleid van de WMO om te vormen naar zorg op locatie. Maak daarbij ook afspraken met de zorgverzekeringen om dit beleid ook bij de door hen gefinancierde zorg dit beleid door te voeren.

4.6 Conclusies

Veel dorpshuizen hebben Wmo gerelateerde activiteiten, soms bewust, maar vaak ook onbewust. De behoefte om met maatschappelijke organisaties samen te werken is er zeker en hier wordt ook de meerwaarde van ingezien. Vooral wanneer blijkt dat de gemeente dit ook stimuleert en hierin kan faciliteren komen de partijen makkelijker samen. Het opzoeken van deze samenwerking en bewust bezig zijn met Wmo activiteiten door de dorpshuizen draagt bij aan de toekomstbestendigheid. De rol van de gemeente hoeft hierin niet groot te zijn, maar vooral verbindend te zijn.

Veel dorpshuizen bleken niet bekend met fondsenwerving, ondersteuning hierin, maar met name het leren hoe dit aan te pakken blijkt een succesvolle bijdrage te hebben geleverd binnen dit project. Het biedt dorpshuizen mogelijkheden voor bijvoorbeeld verbouwingen of het organiseren van activiteiten, zonder aan te hoeven kloppen bij de gemeente.

Een dergelijk project kost tijd, de deelnemende dorpshuizen hebben echter geleerd dat het de moeite waard is om vol te houden, een lange adem te hebben. Een goede voorbereiding kost tijd, maar ook de uitvoering, rond krijgen van financiën of simpelweg het opbouwen van een naam/reputatie kost tijd. Dit stukje bewustwording draagt er hopelijk aan bij dat dorpshuizen dit soort initiatieven blijven ontplooiën en zich niet laten afschrikken.

Al met al is gebleken dat dorpshuizen met een klein duwtje in de rug iets moois kunnen creëren.

gemeente **Langedijk**

GEMEENTE
Schagen

BIJLAGE

5

Gemeenten en dorpshuizen als partners

De Noord-Hollandse dorpshuizen zijn lekker bezig, zo blijkt wel uit de vorig jaar verschenen inventarisatie. Ook de gemeenten zijn lekker bezig, maar die zitten in een enorme ontwikkeling: drie grote decentralisaties, een omvangrijke transformatie van het sociaal domein. Gemeenten én dorpshuizen hebben te maken met de overgang van verzorgingsstaat naar participatiesamenleving. In die context zoeken ze naar samenwerking. Dat kan, maar is niet zonder risico's. Ik zie mezelf vandaag als ambtenaar van de burgerlijke stand, die u in de echt gaat verbinden. Mét huwelijksvoorwaarden, zoals u zult merken.

Beste dorpshuizen

Met u begin ik. U staat in een lange traditie, zoals u kunt zien aan het Verenigingsgebouw in Bovenkarspel, waar ik zelf heb leren biljarten. Ook op andere plekken werden vanuit de kerken gebouwen ingericht voor simpel zendingswerk: jeugd van de straat houden en het liefst bij de kerk betrekken. Ook uit kringen van de arbeidersbeweging kwamen in de 19de eeuw zulke initiatieven. Het zendingswerk was daar gericht op 'uitvoerbaar socialisme'.

Pas na de Tweede Wereldoorlog kwamen in de steden de buurt- en clubhuizen op grotere schaal tot ontwikkeling. Die stonden nog verder af van de kerken en ze hadden doorgaans – anders dan de dorpshuizen – beroepskrachten in dienst. Vanaf de jaren tachtig werden die huizen vaak onderdeel van brede, lokale welzijnsinstellingen.

U als dorpshuizen voer een andere koers: u bleef plaatselijke centra voor gemeenschapsleven, meestal zonder beroepskrachten en daarnaast vanaf de jaren zeventig – door de schaalvergroting van de gemeenten – ook centra van dorpspolitiek.

Bij die verschillen zijn er de laatste jaren toch ook grote overeenkomsten met de buurt- en clubhuizen in steden. Zo hebben jullie allemaal te maken met welvaart in combinatie met individualisering. Jullie moeten concurreren met de TV. Jongeren gaan makkelijk naar de stad en daar liever naar cafés, restaurants, stadions en bioscopen dan naar buurthuizen. Dorpshuizen dreigen daardoor te worden tot iets voor een beperktere groep bewoners. De buurt- en clubhuizen staan – zeker sinds de crisis – steeds meer onder zelfbeheer: ze moeten met minder of zelfs zonder beroepskrachten hun eigen broek ophouden. De financiering verloopt moeizaam: andere inkomsten zijn niet makkelijk te vinden en vaak omstreden vanwege concurrentievervalsing met de kroeg. Een succesvoorwaarde blijft dat er mensen met (sociaal) ondernemersbloed achter de schermen staan en dat het huis in de wijk of het dorp geworteld is. Het moet ván de wijk zijn en niet ván de gemeente of ván de zorginstelling.

Dan nu u, beste gemeente

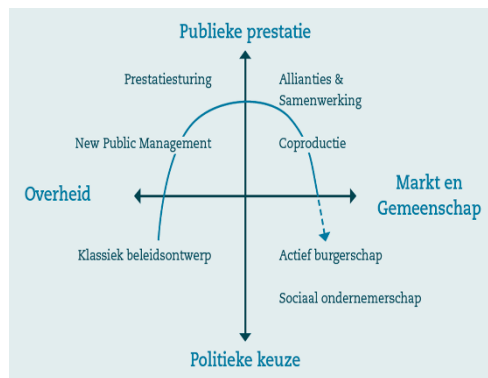
Ook u hebt een lange traditie, in de huidige vorm minstens sinds 1848, toen het 'huis van Thorbecke' werd gevestigd en uw als laagste overheid het dichtst bij de burgers kwam te staan. Toch had u in de eerste eeuw van uw bestaan in financiële zin niks met dorpshuizen. Dat kwam pas na de Tweede Wereldoorlog en vooral sinds 1985 toen de Welzijnswet van kracht werd.

Dé trend van de afgelopen decennia was schaalvergroting. U werd steeds groter en het lokaal bestuur kwam steeds verder van de dorpen af te staan en dus van de dorpshuizen. Dat had twee effecten: enerzijds een meer ‘professionele’ benadering, waarbij de welzijnsinstelling niet zelden tussen de gemeente en het dorpshuis kwam te staan, anderzijds de ontwikkeling waarbij de dorpshuizen centra werden voor dorpspolitiek.

Sinds kort komt u in nieuw vaarwater door de overgang naar de participatiesamenleving. De klassieke verzorgingsstaat bleek niet duurzaam te financieren en de burgers konden steeds meer zelf. In antwoord daarop decentraliseerde de rijksoverheid ingrijpend. Voor taken op het gebied van langdurige ondersteuning, jeugd en werk kwam er voor ongeveer 15 miljard aan taken op u als gemeenten af; u kreeg voor de uitvoering 10 miljard mee. Dat maakte een systeemverandering nodig.

De Tilburgse bestuurskundige Van der Steen heeft uw ontwikkeling de afgelopen decennia in één schema vastgelegd. Van linksboven (*rechtmatige* overheid) ging u via linksboven (*presterende* overheid) en rechtsboven (*netwerkende* overheid) de toekomst in door rechtsonder *participerende* overheid te worden.

Als participerende overheid moet u allemaal enge dingen doen. U moet processen aangaan waarin u niet de baas bent. U moet wisselende partnerschappen aangaan met onbekende partijen die niet meteen als partner voelen. U moet soms de boel naar u toe trekken uit eigen verantwoordelijkheid, maar ook heel vaak het initiatief aan anderen laten.

Huwelijkse voorwaarden

We komen toe aan de afronding van de huwelijksvoltrekking. U kent elkaar al goed door een lange verkering. Daar kan iets moois uit komen, maar ik moet toch waarschuwen voor een paar risico's

Dorpshuizen	Gemeenten
<ul style="list-style-type: none"> ■ kracht: binding, eigenaarschap ■ huizen met een opdracht ■ financiën altijd probleem ■ gemeente verleidelijk 	<ul style="list-style-type: none"> ■ brede, ambitieuze alleskunner ■ ondernemend én rechtmatig ■ oude reflex: zichzelf centraal ■ neiging tot gulzigheid

De grootste kracht van de dorpshuizen is hun binding met de lokale gemeenschap, maar doordat u structureel op zwart zaad zit, is de verleiding groot om u afhankelijk van de gemeente op te stellen. De kracht van de gemeentelijke overheid is, dat u een brede, ambitieuze alleskunner bent, die echter soms wat moeite heeft met de verschillende rollen die u hebt, van

rechtmatige regelsteller tot ondernemer. Bovendien heeft u last van oude reflexen: uzelf centraal stellen en de neiging om veel naar u toe te trekken.

Het risico bestaat dat de dorpshuizen zwichten voor de verleidingskracht van de gemeente door gemeentelijke taken te gaan uitvoeren die geld in het laadje brengen. Daarmee zouden ze hun eigenheid kwijt kunnen raken en los kunnen komen te staan van bewoners & dorp. Zo zouden ze iets ván de gemeente kunnen worden en hun enige echte kracht kunnen verliezen.

Ik verbind u daarom graag in de echt, maar stel een verstandshuwelijk voor met een paar pittige huwelijkse voorwaarden. (1) Ga een open relatie aan, doe het vooral ook met anderen. Wees als dorpshuis niet financieel te afhankelijk van de gemeente maar zoek andere bronnen, zoals het

---

lokale bedrijfsleven en bijdragen van eigen inwoners. Voer niet alleen WMO-taken uit, maar begeef u ook op het terrein van ontspanning, gemaksdiensten, educatie (verheffing), trouwerijen, festivals enzovoort. De gemeente is geen dorps huis en het dorps huis is geen overheidsinstelling. (2) Houd oog voor lokale verschillen, want daar ligt de kracht van verbondenheid en worteling. Alle seinen moeten op rood komen te staan als de gemeente zou besluiten tot een 'model' dat moet worden 'uitgerold'. En (3) kies voor volwaardig en gelijkwaardig maatschappelijk partnerschap. Wethouder Blonk van Schagen zei daarover (in: 'Gemeenten en dorps huizen in Noord-Holland – een stand van zaken 2014-2015, p51):

'Ik vind partners wel een heel groot woord. Huisartsen, wijkverpleegkundigen en de zorgaanbieders waar we contracten mee hebben gesloten, zijn partners. Het dorps huis biedt onderdak aan activiteiten, dit is belangrijk, maar wel van een andere orde.'

Die redenering moet misschien wel andersom: stel de dorps huizen in staat om méér te zijn dan alleen een onderdak. Voorbeelden elders in het land (zoals Hoogeloon) laten zien dat er meer mogelijk is: dorps huizen als platforms voor een dorps gemeenschap en zelfs als opdrachtgever aan professionals. Dat kan nog veel breder dan alleen de WMO, waarom niet op het gebied van duurzame energie, inkoop en onderwijs. Er is nog zoveel meer mogelijk!

Nico de Boer, 23 maart 2016

WMO scans

Inhoud

1.1	Algemeen.....	1
1.2	Toegankelijkheid.....	2
1.3	Samenwerking.....	3
1.4	Samenwerking met de gemeente op Wmo gebied	3
1.5	Conclusies	3
1.6	Vertaling van ambities in concrete Wmo activiteiten	4

1.1 Algemeen

Van de 17 dorpshuizen die aan de Wmo-scan deelnamen had er een geen behoefte om aan de zelf-test mee te doen. Bij de beoordelingen gaat het dus steeds om 16 dorpshuizen.

Huidige deelname van Wmo doelgroepen aan activiteiten in het dorpshuis:

- 6 dorpshuizen geven zichzelf voor de huidige situatie een onvoldoende
- 6 dorpshuizen geven zichzelf een voldoende
- 4 dorpshuizen geven zichzelf een ruim voldoende tot goed

Toelichting: Denk bij verenigingsactiviteiten voor Wmo-doelgroepen vooral aan activiteiten voor de twee grootste Wmo doelgroepen ouderen en jongeren. Ouderen: bijvoorbeeld soos, gymnastiek, koersbal, open eettafel, kaarten. En jongeren bijvoorbeeld: soos, knutselclub, playbackshow, darten, sport. Daarnaast zijn er verenigingen die zich niet op een specifieke leeftijdsgroep richten, maar waaraan wel door personen uit Wmo doelgroepen wordt deelgenomen. Denk daarbij aan toneel, koor, fanfare, Vrouwen van Nu e.d. Ook activiteiten met een ontmoetingskarakter zijn er voor iedereen, denk aan: nieuwjaarsreceptie, kampioenschappen keezen- klaverjassen- darten- jeu de boules, cursussen, dorpsveiling, muziekaavonden, voorlichtingsavonden, etc.

Ambitie om deelname van Wmo-doelgroepen aan activiteiten in het dorpshuis te verbeteren

- 2 dorpshuizen drukken hun ambitie uit in een voldoende
- 3 dorpshuizen geven hun ambitie een ruim voldoende
- 11 dorpshuizen noemen hun ambitie goed tot zeer goed

Toelichting: Door een voorwaarde in een subsidieregeling in de vorige eeuw zijn dorpshuizen ontstaan die functioneren als een 'lege huls'. Dat wil zeggen dat het bestuur ruimten verhuurt aan verenigingen, maar zelf geen activiteiten organiseert. Van de dorpshuisbesturen in de scan functioneert de helft zo. De Wmo scan vraagt het bestuur echter om zelf initiatieven te nemen, al is het maar door de juiste partners te zoeken. Ondanks dat dit voor een aantal besturen een grote stap is, is er in de uitkomst duidelijk sprake van ambitie voor Wmo-activiteiten.

Vertaling van ambities in concrete Wmo activiteiten

- 12 van de 17 dorpshuizen hebben concrete plannen voor Wmo activiteiten. ;
  - 3 daarvan zijn pilots die onderdeel zijn van het project.
  - 7 (mogelijk 9) besturen hebben concrete plannen en maken gebruik van begeleiding vanuit het project.
  - 5 dorpshuizen hebben geen plannen voor Wmo activiteiten.
  - 3 dorpshuizen zijn al erg actief met Wmo activiteiten. Hun ambitie is hoog, maar zij zien op dit moment geen nieuwe mogelijkheden. Ze willen het huidige niveau handhaven en in de toekomst inspelen op eventuele nieuwe kansen.
  - 1 klein dorp is gelegen vlak naast een groter dorp waar aan Wmo activiteiten deelgenomen kan worden.

-
- 1 dorpsbestuur heeft wel ambitie maar is op dit moment niet in staat om die vorm te geven.
  - Algemeen: een aantal dorpsbesturen in de scan heeft 'concurrentie' in eigen dorp van bijvoorbeeld een zorgcentrum, jeugdhonk, brede school, sportverenigingen en de horeca. Wmo doelgroepen kunnen ook in deze accommodaties terecht. Dat beperkt de mogelijkheid voor de dorpsbesturen om activiteiten aan te bieden.

Voorbeelden van creatieve ideeën voor nieuwe activiteiten

- Met andere dorpsbesturen samen iets voor een doelgroep organiseren als het eigen dorp te klein is
- De huisarts vragen welke activiteiten er missen in het dorp
- Een informatieavond voor mantelzorgers organiseren om zo de behoefte aan ondersteuning op het spoor te komen. Bijvoorbeeld een Alzheimercafé.
- Inspelen op deze tijd: lessen WhatsApp, scootergebruik en elektrische fiets voor ouderen.

Activiteiten specifiek voor Wmo doelgroepen

Welke Wmo doelgroepen worden door de meeste dorpsbesturen bereikt?

- (kwetsbare) ouderen
- mensen met een fysieke en of geestelijke beperking (niet als groep)
- GGZ cliënten (niet als groep)
- Jeugd tot 12 jaar
- Jeugd van 12 – 14 jaar

Welke Wmo doelgroepen worden beperkt of niet bereikt?

- werkzoekenden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt
- nieuwe Nederlanders
- jongeren vanaf 14 jaar
- mantelzorgers

Toelichting: Voor dit onderdeel hebben de besturen zichzelf niet beoordeeld. Dat is omdat in de meeste dorpen de doelgroepen, buiten ouderen en jongeren, zo klein zijn, dat het niet of maar heel beperkt mogelijk is daar aparte activiteiten voor te organiseren. Overigens met de volle instemming van de besturen, zij vinden het een gewenste situatie dat iedereen zoveel mogelijk gezamenlijk aan ontmoetingsactiviteiten meedoet. Vier grote dorpen hebben zo veel inwoners dat er wel met aparte doelgroepen gewerkt wordt als dat nodig is. Denk daarbij aan dagbesteding of dagopvang van mensen met een beperking door een zorginstelling die ruimte huurt in het dorpsbestuur.

Public Relations

Dorpsbesturen gebruiken een scala van media om hun activiteiten te promoten, onder andere: dorpskrant, gratis weekblad, regionaal nieuwsblad, posters, flyers, briefje door de bus, jaarprogramma, facebook, website, e-mailing, persoonlijke aankondiging. Een aantal dorpsbesturen ziet mogelijkheden voor verbetering, de meerderheid heeft de zaken goed voor elkaar.

1.2 Toegankelijkheid

Daarbij gaat het om zaken als parkeren, bereikbaarheid, rolstoel toegankelijk, Wifi, geschikt voor mensen met een visuele of auditieve beperking.

- 3 dorpsbesturen hebben geen invalidentoilet, zij geven zichzelf voor de huidige situatie een onvoldoende (1 dorpsbestuur is inmiddels aangepast)
- 2 dorpsbesturen geven zichzelf een voldoende
- 11 dorpsbesturen geven zichzelf een ruim voldoende tot goed

In bijna alle dorpsbesturen ontbreekt een ringleiding voor gehoorgestoorden, zijn er niet overal elektrisch bedienbare toegangsdeuren en zijn niet overal alle ruimten bereikbaar wegens het ontbreken van een (trap)lift. De ambitie om de toegankelijkheid te verbeteren is groot bij de dorpsbesturen die laag scoren. De meeste voldoende scorende dorpsbesturen zien ook mogelijkheden om punten te verbeteren.

Dorpshuizen die redelijk tot goed scoren hebben een beperkte ambitie, men vindt een aantal beperkingen geen probleem. Op een paar grote dorpshuizen na hebben de dorpshuizen in scan geen vaste openingstijden. Zij zijn open wanneer er activiteiten zijn, niet voor inloop. De vraag of er door andere openingstijden nieuwe activiteiten voor Wmo doelgroepen mogelijk worden is dus niet relevant, want voor een nieuwe activiteit worden de openingstijden aangepast.

1.3 Samenwerking

Samenwerking met partner-organisaties op Wmo gebied

- 7 dorpshuizen vinden dat ze onvoldoende partners hebben om gezamenlijk Wmo activiteiten te organiseren, waarvan 2 zichzelf zelfs als slecht beoordelen
- 6 dorpshuizen geven zichzelf een voldoende
- 4 dorpshuizen waarderen zichzelf met een ruim voldoende tot goed.
- 15 dorpshuizen hebben de ambitie de samenwerking tot een ruim voldoende of goed niveau te brengen of het daar te houden
- 2 dorpshuizen streven naar een voldoende niveau van samenwerking (dit zijn de 2 met een slechte startsituatie).
-

Partners waarmee nu al wordt samengewerkt

(tussen haakjes het aantal malen dat ze door de 16 dorpshuizen zijn genoemd)

- Gebruikers van het dorpshuis, inclusief de basisschool, indien aanwezig (16)
- Dorpsbelangenorganisatie (6)
- Ouderenorganisaties (5)
- Andere dorpshuizen (4)
- Wonen Plus Welzijn / Aangenaam (3)
- Commerciële zorgaanbieder (2)
- Bibliotheek (2)
- Kerk (2)
- Café (2)
- Jongen beweging, dorpservicepunt, sportservice Schagen, middelbaar onderwijs (1)

Partners waarmee dorpshuizen samenwerking overwegen of willen onderzoeken:

(tussen haakjes het aantal malen dat ze door de 16 dorpshuizen zijn genoemd)

- Andere dorpshuizen (5)
- Sociaal wijkteam (5)
- Wmo Raad (5)
- Wonen Plus Welzijn / Aangenaam (5)
- Commerciële zorgaanbieder (4)
- Steunpunt mantelzorg (2)
- Sociale dienst (2)
- Sportverenigingen (2)
- Dorpsbelangenorganisatie, woningcoöperatie, dorpsondersteuner, dominee, huisarts, café (1)
- Stichting Zonnebloem (vaak genoemd, niet geteld)

1.4 Samenwerking met de gemeente op Wmo gebied

- 15 dorpshuizen beoordelen de huidige samenwerking als amper of niet bestaand
- 1 dorpshuis beoordeelt de samenwerking met een voldoende
- 2 dorpshuizen streven naar een voldoende relatie
- 14 dorpshuizen streven naar een ruim voldoende tot goede relatie.

1.5 Conclusies

1. Er vinden in de meeste dorpshuizen in de scan activiteiten plaats voor de Wmo doelgroepen ouderen, mensen met een fysieke of geestelijke beperking (niet als groep), GGZ cliënten (niet als groep), jeugd tot 12 jaar en jongeren van 12 tot 14 jaar.

2. Werkzoekenden met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, nieuwe Nederlanders, jongeren vanaf 14 jaar en mantelzorgers zijn groepen die bijna in alle dorpshuizen ontbreken.
3. Er is interesse voor het organiseren van nieuwe Wmo activiteiten bij deelnemende dorpshuizen, ondanks dat het niet overal de gewoonte is dat het bestuur dit doet.
4. 10 van de 17 deelnemende dorpshuizen hebben concrete plannen voor activiteiten binnen de projectperiode.
5. Dorpshuisbesturen hebben behoefte aan meer partners voor samenwerking op Wmo gebied.
6. Er is grote behoefte op Wmo gebied sparringpartner van de gemeente te worden.
7. In doelgroepen denken was nuttig voor de scan, in de praktijk streven de besturen naar gezamenlijke activiteiten.
8. De meeste dorpshuizen gebruiken veel media en weten hun huidige doelgroepen effectief te bereiken.
9. De toegankelijkheid voor mensen met een beperking is redelijk tot goed. Drie dorpshuizen hebben aanpassingen nodig om een minimum niveau te halen.
10. De Wmo scan blijkt een goed middel voor dorpshuisbesturen. Een op basis van de ervaring in dit project verbeterde versie is beschikbaar bij Dorpswerk Noord-Holland. Deze nieuwe versie is ook geschikt om zonder begeleiding in te vullen.

1.6 Vertaling van ambities in concrete Wmo activiteiten

- Dorpshuis 't Zwarte Kerkje in Zuiderkerker heeft met Zorg Verandert bijeenkomsten voor ouderen georganiseerd rond 'prettig ouder worden in eigen dorp' en 'wat je daar met elkaar aan kunt doen'. Resultaat is een maandelijkse lunch en een mini-bieb. Er wordt gezocht naar een rol voor WonenPlus en ze willen vervoer voor ouderen nieuw leven inblazen.
- Na een dorpsenquête wordt in dorpshuis De Kastanjeboom in Dirksborn gewerkt aan nieuwe activiteiten voor 55 plussers, o.a. een Repaircafé en een digibar (cursussen sociale media, iPad, e.d.)
- Dorpshuis 't Trefpunt in Markenbinnen heeft een plan gemaakt om het gebouw aantrekkelijker te maken voor (Wmo) activiteiten.
- Dorpshuis De Geist in St Pancras heeft een nieuw bestuur met breed draagvlak weten te vinden.
- Dorpshuis Waarland heeft met dorpsverenigingen, zorg- en welzijnsinstellingen en de gemeente Schagen gesproken over het dichterbij de bewoners brengen van de zorg. Er wordt ook gesproken met een commerciële zorgpartij.
- Dorpshuis AHOJ in Tuitjenhorn beijvert zich voor dagopvang in het dorpshuis, maar dat is tot nu toe niet gelukt omdat de omvang van het dorp te klein is voor een commerciële partij.
- In Krabbendam werkt dorpshuis Het Trefpunt aan een ontmoetingsplek met een jeu de boules baan.

De overige dorpshuizen hadden om verschillende redenen minder ambities:

- Ze willen wel activiteiten organiseren, maar hebben 'concurrentie' in eigen dorp van het zorgcentrum, jeugdhonk, brede school, sportverenigingen, horeca e.d.
- Er zijn al veel Wmo activiteiten, ze wachten nieuwe kansen af.
- Ze hadden niet de tijd of de mogelijkheden voor vervolgvragen.

1 't
zij
rol
of
kan
nde
be-

Ideeën gevraagd voor Schager dorpshuizen

Schagen * Gemeente Schagen is samen met Alkmaar, Langedijk en Platform dorpshuizen Noord-Holland begonnen met het project Toekomstbestendige dorpshuizen. Dit project wordt gesubsidieerd door de provincie Noord-Holland. Samen met het dorpshuis wordt gekeken naar een intensievere rol van het dorpshuis in de samenleving. Bijvoorbeeld met activiteiten voor mensen die dit nodig hebben. De

dorpshuisbesturen willen graag dat iedereen meepraat over die toekomst, zodat het dorpshuis voor alle inwoners een echt ontmoetingscentrum wordt. Aan het project doen de volgende dorpshuizen mee: De Klimop in Sint Maarten, De Kastanjeboom (Dirkshorn), dorpshuis Warmenhuisen, Kolfweid (Callantsoog), Ahoj (Tuitjenhorn), De Uijtkijk (Sint Maartensbrug), Waarlands

Dorpshuis, Centrum (Stroet) en 't Trefpunt (Krabbendam). Samen met de inwoners willen zij ideeën krijgen over een sterkere rol van het dorpshuis. Wie ideeën of suggesties heeft voor dit project kan die spontaan in een van genoemde dorpshuizen vertellen aan de bestuursleden en vrijwilligers. En gebeurt dat vóór 11 maart, dan kunnen die suggesties nog worden meegenomen in dit project.

Dorpshuis Ahoj. FOTO HMC/RICHARD ZIJT

SCHAGEN ZATERDAG 27 FEBRUARI 2016

Regionaal 5

Stad en Street

Oudereninloop bij Magnusho

Schagen * Woonzorgcentrum Magnushof in Schagen

Colofon

Copyright © 2018 Projectgroep RSA Dorpshuizen

Redactie:

Eric van Tatenhove

Eindredactie:

Elly Tang

Met dank aan:

Alle deelnemende dorpshuizen,

Wethouders Anjo van de Ven (Alkmaar),

Bert Fintelman / Gerard Rep (Langedijk) en Ben Blonk (Schagen)

Projectgroepleden

Gerrit Prins en Anja Schipper (Alkmaar),

Eric van Tatenhove en Elly Tang (Langedijk),

Nico Nannes en Karin van der Arend (Schagen) en

Jaap de Knecht (Dorpswerk Noord-Holland)

Experts

Carlo Tamis en Debora Timmerman

Spreker

Nico de Boer

Vormgeving en druk:

Venhuis.nl

Niets uit deze uitgave mag worden veeveelvoudigd, door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Wel mag de informatie gebruikt worden ter inspiratie.